

dr. Lemberger A., Spitzer Illés 5-5, Frankl F. 4.20, Fleischmann Jak. 3.50, Baumel J., Deutsch Mór, Hartstein A., Holczler J., Neuhausser Kálmán, Raab Márta., Raab Natán, Salzer Iz., Spitzer Arnold, Vértes Mór, Winter A. 3-3, Braun József, Gestetner A., Winkler L. 2.50-2.50, Deutsch J. 2.30, Abelesz S., Berán Herm., Ehrenthal Ig., Fränkl S., Grüngold L., Krausz tanító, Kohn M., Löwinger Gy., Deutsch N., Donáth S., Neuhausz M., ifj. Simmel M., Schwartz J., Ungár H., Wachslar D., Windholz M. 2-2, Salzer G. 1.70, Neu H., Wollner J. 1.50-1.50, Salzer K. 1.20, Berán Hen., Berger S., Fischer A., Fischer Gy., Hirschler Miksa, Grosz Benjámin, Grosz D., Grosz Izs., Grosz L., Kohn Zs., Donáth M., Krausz Z. 1-1, N. N. 20, Tif. Bach imaház 28, kisebb adományok 7.64. (Folytatjuk)

Pályázatok

Az „Adasz Jiszroél“ imageyesület Pápán sajchet műmcho állásra pályázatot hirdet. Az illető *talmid chóchom, joré somájim mérabbim legyen; jó báál t'filló előnyben. Fizetés megegyezés szerint. Utiköltség csak a megválasztottnak lesz megértítve.*

natur és dobozsajtok, valamint az összes sajtkülönlegességek állandóan a legjobb minőségben kaphatók a

Viktória Sajtgyárnál ÖLBŐ, Vasmegeye

Együttal felhívjuk a né. közönség figyelmét arra, hogy a Viktória Sajtgyár szombattartó cég és az egyedüli sajtgyár, ahol az orth. kóser tejtermékek az összes „chümrek“ betartásával a Chaszam Szejfer előírása szerint készülnek.

Sirkövek

legolcsóbban bel- és külföldi márványból saját villanyerőre berendezett telepünkön kaphatók. Uj isr. temetővel szemben. Telefon: Kőbánya 75-56

Cianozás

nál lakás takarítást legradikálisabban végzi

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

LÖWINGER SÁMUEL Kaba. Házasságközvetítő. Biztos eredmény! Válaszbélyeg MEISELS házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Táliszszövöde, könyvkereskedés, Rombach utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

VOLT BÖCHER, 26 éves, kitanult mérszáros, vallásos házból nősülne. Ajánlatok „Mazl 26“ jelígre a bratislavai kiadóba (Zs. U., Bratislava, Edlov dvor).

SZLOVENSZKÓBAN megbízható, vallásos fűszer- és rőföségéd több évi gyakorlattal állást változtatna. „Szombaton zárva“ jelígejű levelet Müller, Bratislava, Edlov-dvor, továbbít.

TÓRAVEVŐ, Iparművész, Rentabilis jelígekre levél van a kiadóban.

FIATAL vallásos megbízható rőföségéd, többévi gyakorlatl állást keres „Szerevényigényű“ jelígre a kiadóban.

SZÉP mellékeresetre tehet szert, ha libamájakat bevásárol számlámra. Megkeresés és referencia „napj 5-10 kg“ jelígre a kiadóba.

HÁZI szilvalekvárt, prima orth. kósert, kg-ként P 1.10 azonnal szállítok. Mandel Mór, Vásárosnamény. Pesti lerakat: Ma, del, Akácia utca 65.

SZOMBATTARTÓ 25 éves fűszer és vas-kereskedő segéd, engros gyakorlattal, állást keres. Silberstein Adolf, Karád.

INTELLIGENS vallásos házikisasszonyt keresek, ki főzést és gyermekek elemi korrepetálását vállalja! Bizonyítványokat fizetőségnyel kérek. Schwarz Morné, Kiskőrös.

NÉMETÜL beszélő leány, délutáni 2 órai elfoglaltságra keresetetik. Groszberg, Eötvös utca 24.

BENŐSÜLNE kiváló talmidchóchom, jórésomájim, kimondottan intelligens, szép böcher. Komoly ajánlatokat „24“ jelígre. SZINJELES harmadéves tanítónövendék, jó hebraista és matematikus, korrepetálást vállal. Kuttner, Bpest., Zsidó tanítóképző.

GYERMEKEK mellé és házi munkához, szerény igényű leány felvétetik. „Tanító“ jelíge.

CINOS leányom részére szigoruan orth. 28-32 éves fiatalembert keresek, aki marhabevásárláshoz ért. Az illetőnek egy minimálisan 500 P-t jövedelmező, önálló teljesen üzemképes állapotban levő üzletet adok, teljes felszereléssel. Ben tajró előnyben. Válaszbélyeggel ellátott kimerítő ajánlatokat „Dunántul“ jelígre a kiadó továbbít.

GEMÖRE-MELAMED Sátoraljai helyében koszt és kvártélyt adna gyermekeknek. Szükség esetén tanulna is velük. Láng Kálmán, Sajn hely, Rákóczi u. 37. (Ugyanitt urileány magántanulókat polgárra eredményesen előkészít.)

להתודע ולהגלות

השיבה הרמה דיקי וואיסצען יפתח כדרכו בריה השנן הכעיל החת הנחלת אדמויר שלישיא ראביד דפה ולעה כואת יפתח נם הבית הנשיל. שיעור הלמודים: זמן סוגי חוקי ורבי אבוה. שיעור ספל מס' בכא בתרא. שיעור יומי מס' ססחים. יודי הל' שחיטה. אריה הל' ברכת המון. שניות ס' ורעים. תנך משלי. הנחלת השיבה הרמה, וואיסצען.

Kundmachung

Wirkungsvolle דרשות in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel Barmizvo, Chasene ריה וירקן Gast- u. Antrittsreden verfertigt von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő aufwärts, 50 H. Porto recommandirt im voraus erbeten. — Pschettl werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Mein מרק אמת auf מנתח ישראל P 1.20 Rabbiner ISRAEL BRAUN Budapest, Szövetség ucca 43. Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg mellékelendő. A dróse-ért járó tisztelődij előre küldendő be. Drósek csak megrendelésre készülnek.

מודעה!

הנני מקבל להדפיס כל מיני ספרים, עתונים, מחברות, ושאר מלאכת הדפוס, באותיות מרובעות חדשות הגלו על נייר יפה ונאה. מדויק היטב בלי שגיאות. במחיר נמוך מאד. Schwarcz-nyomda, Kunszentmiklós. Hittközségi alkalmazottaknak nagy érdekvélemény. Dissertációk olcsó árban, kedvezményes feltételek mellett.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MÜINTÉZET, Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Külföldre 25 P.)

Szerkeszti: Groszberg Jenő

Ünnepek után

A szép őszi ünnepeink elmulása után a mindennapi élet gondjai és küzdelmei kezdődnek. Közeledik a tél a maga külön nehézségeivel, amelyek szoros összefüggésben vannak a kereseti lehetőségek csökkenésével. A hideg évszak bekövetkezését hirdető fagyos szélben a feleségéért és gyermekeiért aggodó családító számára új kenyérharok fakasztotta sóhajok rezegnek.

Az általános pénztelenség közepette különösen hangzik a sok oldalról elhangzó buzditás az optimizmusra. Optimistának kell lenni az embernek — hirdetik, — mert ilyen bizakodás nélkül nincs remény arra, hogy kitartunk jobb idők bekövetkezéséig. Ha az optimizmus a mai viszonyok mellett mindenkinél fontos, többszörösen az, az oly sokat küzködő zsidó-embernél. Minekünk a háztartásunk drágább, még ha bármilyen szerényen

élünk is; a mi gyermekeinket kötelesek vagyunk nevelni Tóratudásra, ami nagy áldozatokkal jár. Épen ezért szükségünk van arra a bitochajnr-ra, arra a bizakodásra, amely annyira jellemezte a mi őseinket. S ha arról hallunk, hogy nem szabad otthon teaurálni a pénzt, nem szabad tulságosan takarékoskodni, ugy ez a vallásos zsidó ember számára azt a tanulást rejtj magában, hogy a pénz értékét nem szabad tulbecsülni s hogy a pénznek csak annyiban van értéke, amennyiben keret ad s lehetőséget nyujt az erkölcsi s vallási életre. S különösen nem szabad a takarékoságot azzal kezdeni, hogy fukarkodunk a Tóratanítás, a miczvogyakorlás körüli áldozatkészségben. Kiváltkép a mai időben kell közösségünk minden fiában felbresztetni a szolidaritás érzését s nem szabad rosszul értelmezett takarékoságból elorvasztani engedni a Tórat-

nulás, a vallásos élet intézményeit. A rosszul alkalmazott takarékoság bün. Meg kell szilárdítani mindenkiben azt a meggyőződést, hogy az életet adó Teremtő életfenntartást is nyujt majd (mán dejohév chájó johév mezajno) és hogy az égben megállapítják a talmud kijelentése szerint azt, hogy mennyit költethet az ember, de nincs megállapítva, hogy milyen összeget szánhat Tóratanításra, szombat és ünnepek megtartására, mert minél nagyobb e tekintetben az áldozatkészsége, annál nagyobb léssen a jutalma. Hisz az első kérdés, amely hangzik a halandó felé a mennyei törvényszék előtt: „czipiszó ljsjó — reméltél-e bizakodással?”

Az elmúlt ünnepek tanulságaival eltelten komolyan, de azért l'tenhítöl táplálkozó optimizmussal indulju nekünk a hétköznapi nehéz küzdelmeink!

Mit követeljük a Talmudtórától?

Az ünnepek elmultával kezdődnek a mindennapi gondok, amelyek sorában a vallásos zsidó szülő szempontjából igen fontos helyet foglal el az is, hogy a gyermeket el kell küldeni a Talmudtórába. A Talmudtóra fontosságáról nem kell külön szólni. A zsidóság jövője függ tőle. „Im én gedó-jim“: ha nincsenek báránykák, „l'jósim minájon“ honnan vesszük majd a nyájukat? Épen ezért időszerűnek tartom, hogy a szemeszter kezdetén saját tapasztalataimból lerögzitem pár sorban észrevételeimet a Talmudtórára vonatkozólag:

1. Nem volna szabad előfordulni, hogy olyan gyermek, ki már gemóret és tajszeszt tanul, ne tudjon „péris hamilajszl“, azaz: ne értse a mindennapi imát. A gyermekek nagy része 15-16 éves koráig ta-

nul a Talmudtórán és a jesiván, ezután kenyérkereseti pályára megy. Nem borzasztó, hogy ilyen Talmudtórát járt gyermek ne érte, mit imádkozik?

2. Ameddig nem helyezünk súlyt arra, hogy a Talmudtóra átvége a fiakkal az egész Chümist oly alaposan, hogy a fiu a harmadik évben a szöveget nagyjában könnyv nélkül tudja, addig a Talmudtóra nem felel meg hivatásának.

3. A hitközségi vezetőknek ügyelniük kellene arra, hogy ne minden tönkrement ember — más megélhetési eszköz hiányában — a melamed pályát válassza. Nem volna szabad megengedni, hogy egy melamed együttesen tanítsa az összes fokozatu fiukat, mert ilyen tanulásban és ilyen tanításban nem lehet eredményt elérni.

4. A melamed tekintélyét óvni kell s azért ügyelni kellene, hogy parnoszeja le-

gyen. A szülőkkel való pénzügyi tárgyalást a Talmudtóra vezetőinek kellene folytatni. S bele kell vinni a köztudatba, hogy az olcsón tanító s a rossz viszonyok miatt a gyermekek rendszertelen csoportosítására kényszerült melamed nem végezheti dolgát rendezen. Minderre különös tekintettel kellene lenni.

Ha a melamed személyét kellően megválogatjuk, megélhetéséről gondoskodunk s ha a gyermek ivrit péris hamilajszl, chümist, alaposan megtanul, mielőtt gemóret és tajszeszt tanulna, akkor a Talmudtóra áldásos hatása még azoknál is fog mutatkozni, akik kénytelenek voltak 15-16 éves korban gyakorlati pályára lépni. Erre legyen tekintettel minden rabbi, minden talmudtórái vezető és minden szülő is. Stern Dániel

Schreiber
Sámuel:**Berésisz . . .**

Kezdeiben teremtette az Egyetlen az eget és a földet. És a föld pusata és kietlen volt és csupasz teste eszméletlenül szendergett a végtelenség bölcsőjében. Sűrű sötét éjszaka terpeszkedett a föld fölött és vízeknek néma tengere és mint madár a fészek fölött, I'ten virrasztott az alvó vizek fölött. És szólt az Egyetlen: Legyen világosság! És a Kegyelem tizenkét csatornáján át zuhogni kezdett a Fény. . . És lett világosság! . . . Világok végétől világok végéig.

Es egy napos lett a föld.

Es a föld fölött, mint gyémánttorony mozdulatlanul ragyogott a tenger. . . És a tenger fölött a magasság szent folyóiban a Teremtés öt vízei harsonátuk. . . Nem választotta el semmi a tengert az ég folyóitól. És szólt az Egyetlen! Legyen Boltozat a vizek között! Az Anyag és a Megfoghatatlan vízei között legyen határ! És tüzből és vízből felragyogott az ég és mint tündöklő sátor lebegett a föld fölött.

Es kétnapos lett a föld.

Es mikor a föld vízei elváltak emlékről, az égi Folyók hangosan sírni kezdtek és könnyeik megáradva az Egyetlen Trónját ostromolták. És sirt a tenger is. . . Az új-szülött egyjű sírással sirt a tenger. . . És ekkor szólt hozzá az Egyetlen. . . És amikor a Kegyelem szavát hallotta, elhallgatott és könnyein át figyelni kezdett a tenger. És így szólt az Egyetlen: Gyülekezzenek a vizek, melyek az ég alatt vannak egy helybe gyülekezzenek, hogy láthatóvá legyen a föld. És a víz végtelen tükre megmozdult és futni kezdett a tenger. Vizek daloló áradata lépte át a hegyeket és tengerek teste hengergőzött le a völgybe. Az Egyetlen nevét kiáltották a habok, az Egyetlen nevéét kiáltotta a vízrengeteg. . . És láthatóvá lett a föld. . . Nem volt rajta sem fű, sem virág. És így szólt az Egyetlen: Hajts on gyepet a föld és fü-félét, ami magot hoz és gyümölcsöt termő fát, ami áldást hord magában! És a föld bőre alatt keringeni kezdett a vér, édes ízek és jó illatok kívánczok fel és ismeretlen nagy vágyakozástól reszketett a föld. És robajos sugással megrepedt a kérge, füvecskék

szökkentek fel és erdők törtek a magasba, virágtenger öntötte el a földet és hajlongva sugva hallelujázott a kalász rengeteg.

Es háromnapos lett a föld.

Es szólt az Egyetlen: Legyenek világítók az égen, melyek megkülönböztessék a nappalt az éjszakától és szolgáljanak jelekül és időköz: napok és évek. És a kristályos ragyogásban, ami a mindenséget betöltötte, gomolyogni kezdett a fény, lángnyelvek csaptak fel a mélyből az égig, csillogos szikrák röpdöstek és forrt és sistergett a Fény és a végnélküli lobogásba összelekevezve felfutott az ég: a Nap és a Hold. Egyformák voltak. Két diadalmos ifjú vőlegény! . . . Két lángszemű gyémántpajzsos király! . . . Két alázasos dalnok, akik soha nem hallott szépségek nyelvén dicsőítették az Egyent. De megirigyelte a hold a napot és sápadtan az irigységtől az Egyetlen Trónusához lépett: Uram, Teremtőm — esdekelt — miért visel két király közös koronát? Elég volna, ha csak egyik szolgál világítana. Igazad van! — felelte az Egyetlen. . . És még jobban elsápadt a hold és elszállott arcából az aranyos tündöklet és lehullott róla a királyi palást és fáni kezdett és kicsiny lett és már nem állott az Egyetlen trónusa előtt, hanem messze egyedül, a hideg végtelen éjszakában. És kidobva a végtelen sötétbe, távol a daloló egektől, sírni kezdett a hold. Nagy megbánást érzett. . . És az első megbánás utat tört a magasba megnyitotta az egeket és felhatolt a Trón lépcsőjéig. . . És nagy Kegyelem borult a világra. . . És így szólt az Egyetlen: Ne sírj lányom! Királyi koronánál, gyémántos hajnalnál drágább ajándékot tartogatok én neked. Te leszel az üldözöttek menedéke! A nap lesz az Erő és Te leszel a Jóság! A szenvedőket és a megbántottakat Te fogod megvigasztalni, a gyengéket és az elnyomottakat. Tőled fognak szárnyakat kölcsönözni. Te leszel az én Népem bátorítója! És Te leszel a mindig megújuló Reménység! És idők végén, mikor a Kalitkából ki fog repülni a Rabmád, a Messiás, ismét teljes lesz a Te fényed és mint a napnak, tisztán zengő a Te ragyogásod. És a Kegyelem aranyzárójában, amiben fürdött a Végtelen, megvilá-

gosodott az ég és kigyulladt benne millió és millió csillag.

Es négy napos lett a föld.

Es szólt az Egyetlen: Nyúzósgyön a vízben élőlények sokasága és madár repüljön a földön és az ég alatt! És világ végétől világ végéig megmozdult a tenger. Minden hógöcske ficánkolt és ugrándozott, minden viacepp mozgásban volt és boldog szelletséggel futkosott, kristály paloták emelkedtek és zuhanatok, hullámtornyok szálltak egymás hátán és nagyszerű birodalmak omlottak össze és szitogott és énekelte és az Egyetlen kimondhatatlan nevét kiáltotta a tenger. Azután csend lett és a béke arany olaja uszott a vízen. Napfény csillogott a levegőben és mintha drágakövekkel szórták volna tele, tündöklött és szikrázott a végtelen. És ebben a sugárzó tisztaságban új hangokkal, új dalokkal telt meg a levegő. Halak ugrándoztak fel a víz tükörén és az Egyetlen nevét szitogták, polipok nyújtották fel karjait és hagylók álmodoztak a mélyben; és a víz színén a Teremtés tiszta fényében sütkérezve egy végtelen hal uszott, a feje kelet aranyába mártva, uszálya nyugat ködébe veszte, titokzatos szent dalokat énekelte, a Messiásról énekelte a Levitán. Azután felleles sugással madársereg repült az ég alatt, sasok és kolibrik, héják és galambok édes békességben egymás mellett és napot sötétítő sokaságban jöttek keletről és elszálltak nyugat felé, csicseregtek és fűtyörészeket trilláltak és csattogtak és eser-hangu hárfán, ujjongó égi muzsikával dicsérték az Egyent.

Es öt napos lett a föld.

Es szólt az Egyetlen: Nőjenek lelkes lények a földből, barmok és csuszómászók és vadállatok változatos változatban. És a föld röge megmozdult, a sár és a lomha anyag alakot öltött és lélegzeni kezdett, állatsordák nőttek ki a földből, csuszómászók ugrándoztak és őriási őslények indultak el dühörgő léptekkel és sóvárogva és szomjasan eszertorku ordítás szölgött az Egyent. És a magas fűben egy gölem feküdt. . . Agyagos pillát felemelte. . . szemében lélek lobbant és csodálkozva pillantotta meg az eget. Feltápáskodott. . . És magasra nőtt, mint a cédrusfa és a bőre fényleni kezdett, mint a napsugár. . . Körülötte fák és állatok. . . Oroszlán nyaldosta a kezét és szarvas bámulta magát a bőre tükrében. . . És a fák ágain millió és millió lélek. . . És a suttagó fák és a lábainál heverő állatok között, elbűvölve állott az első ember, nézte a meghasadó eget és hallgatta az Egyetlen szavát. . .

Es hatnapos lett a föld.

Es befejezöttek az ég és a föld és minden serege. És befejezte az Egyetlen a hetedik napon a művét, amit alkotott. És megpihent a hetedik napon. . . És megáldotta a Sabbosoz napját és megszentelte, hogy pihenés napja legyen örökkön örökké

A nyolcvanestendős Kramer Miksa

Írta: Dr. Friedmann Izidor, a Budapesti Orth. Chevra Kadisa elnöke

A magyar zsidóság ünneppé avatta azon napot, mely 80-ik fordulóját hozta a Pesti Chevra Kadisa nagyszerű elnöke Kramer Miksa születése napjának.

Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy az elismerés zászlaját hajtsam meg az ő nemes egyénisége előtt, kinek barázdas homlokát ezüst korona ékesíti, melynek fénye gloriává fonódik, mely tiszteletet gerjeszt és hódolatra készít mindenkit.

Nyolcvan esztendő telt el a munkában, szeretetben és önzetlen áldozatban. Elsurrantak mellette a változatos élet tarka tüneményei, de ő nemes szívének felbecsülhetetlen kincsesei kenodiumait pazar módon szórta a szeretet után szomjas, azt áhító ember-

reiségnek. Minden cselekedetét irányította, minden szavát áthevítette nemes, jóságos szívének mindent átölelő szeretete.

Ez az ő szeretete volt az a varázskulcs, mellyel a pesti zsidóság szívét megnyitotta; ez tárta fel előtte azon szentély kapuit, ahol nemes, jóságos férfiak az emberszeretet oltára mellett I'tennek tetsző szent munkát végeznek.

Kramer Miksa, mint nagy elődök méltó utóda, ifju hévvel és erővel, nagyratörő eszmékért vívó lélekkel, a becsület és béke önzetlen szeretetével végzi kitünő munkatársával a nagykonceptiójú zsidó érzéstől és zsidó szellemtől mélyen áthatott Dr. Endrei Henrik igazgatóval egyetemben nehez feladatát, továbbfejlesztve, fel-

emelve a Pesti Chevrát arra a fényes magaslatra, ahol most áll.

Mint a jelenlegi vezetője a Budapesti Aut. Orth. Chevra Kadisának, mellyel szemben Kramer Miksa fenkölt gondolkodással, igaz megértéssel viseltetik, szerető szívvel üdvözlöm 80-ik születésnapjához, kérve a Mindenható: toldjon az Ur napokat napjaihoz, éveket éveikhez; tartsa meg szive nemességét, elméje fényességét, lelke boldogságát, hadd gyönyörködjön a zsidóság legértékesebb javaiban; az I'teni igében, az emberszeretet és önzetlen áldozó munka gyakorlásában. Valószínűleg meg rajta a zoltárköltő áldása: *ajd jenuvün beszévo*. . . — aggkorban is viruljon, zöldelő és lombos fához hasonlítson.

Szervezkedés Tóratanulásra Budapesten

- Vasárnap naggyűlés lesz a Sasz Chevrában -

Büszkén mondhatjuk, hogy a budapesti orthodox hitközség kebelében a Tóratanulás örvendetes mértékben egyre terjed. Mindezek ellenére sok még a tennivaló tekintetben. Nem minden ben-tajró tartja kötelességének, hogy kivegye a részét a közös Tóratanulás nagy munkájában és szent kötelességében. Az erők csoportosítása jegyében indult meg a Sasz-Chevra részéről egy dicsérendő mozgalom, amelynek első megnyilvánulása egy héber felhi-

vás, magyarul a következő tartalommal:

Ezennel felhívjuk hitközségünk összes „ben tajró” tagjai figyelmét a csoportos, rendszeresen megállapított Tóratanulás vallási kötelességére. E tekintetben egyet kell érteni hitközségünk minden ben tajró-jának, mert csak vállalva vagyunk képesek a hitközségben reánk háruló feladatainknak megfelelni.

A kérdés alapos megbeszélésére nagy összejövetelt tartunk október 30-án, vasárnap (Tisri 30.) délelőtt 11 órakor, a Sasz Chevra helyiségében (VII., Király u. 1. II. em.).

Hitközségünk minden ben-tajró tagját e gyűlésre meghívjuk s biztosan számíthatunk megjelenésére.

A Sasz-Chevra vezetőségének nevében:

Klein Márkus elnök

Hercegprimás és — Talmud

Szép ünnepség keretében autó-avatás folyt le a hercegprimás közreműködésével az elmúlt vasárnap. A hercegprimás arról beszélt, hogy a gépkocsi vezetője pillanatok alatt itthaghatja ezt a földi létet s ezért tisztán kell megjelennie az Ur előtt.

A főpap előtt elvonuló autótáborban — a Szimchász Tajró dacára — voltak „zsidók” is, akik bizonyára nem is sejtetik, hogy csupa zsidó gondolatot hallottak. „Minden ut veszélyekkel kapcsolatos” hangzik egy talmudi tétel. Ha valaki utra kel, mondja Berchajsz 29. lapján a talmud, akkor azt a tanítást vessé szívébe: „Vess számadást Teremtődde szemben s azután indulj” (Himóléch b'kajnéch v'cé). Aki utazik mondjon rövid imát, amelynek tartalma: „Irányíts céltomhoz békében, támogass békében, ments

meg minden ellenségtől s leskelődöttől, küldj áldást kezeim munkájára, juttass nekem kegyet s kegyelmet Előtted s mindenki előtt, aki lát engem.”

Mindez lényegében azt tartalmazza tehát, amiről a hercegprimás szólt más beállításban s más forrásból merítve és mindez azt bizonyítja, hogy a mi bölcsseink hagyománya az élet

minden körülményeiben taníthat s irányíthat minket. S nagyon szeretnők megérni az időt, amikor sok olyan ember is fog gépkocsit vezetni, aki az elindítást megelőzőleg elmondja a talmudi bölcssek által előirt s fent említett „tefilász haderech”-et, amely eszébe juttatja, hogy sorsunk irányítója a Mindenható.

Parókák divatos, izléses

hullámos hajból csak

PIECHNIK ÉS MECHTL-nél

Budapest, IV., Váci-utca 18.

Mérsékelt árak!

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szederlalat, gyertyatartót, menórát, arany, ezüst és briliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerész-nél.

Budapest, VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.
Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

A Magyar Divatcsarnok dicstelen szereplése

Rendkívüli elkeseredéssel és megbotránkozással tárgyalnak most egy ügyet a budapesti Rákóczi ut környékén lakó zsidó kereskedők. Arról van szó, hogy a Rákóczi uton levő *Magyar Divatcsarnok*, amelynek tulajdonosa egy Ruttikai (valamikor Rosenberg) nevű, még ki nem keresztelkedett ur,

az elmúlt Jajm-kiptúr szent ünnepére nem engedélyezett 80 főnyi zsidó személyzetnek szabadságot.

Azon a napon, amelyen minden vallástalan zsidó, még, ha a zsidósága már csak névleges, legalább a külszínt igyekszik megővni s munkaszünetet tart, ez a cég nyitvatartott. Nyitvatartott, dacára annak, hogy minden zsidó, aki átment a Rákóczi uton s tudja, hogy az üzlet-tulajdonos *de genere Rosenberg* — mélyen meg volt botránkozva. A Magyar Divatcsarnok nem vett példát Gömbös miniszterelnöktől, aki — honvédelmi miniszter korában, amikor még nem is revidálta álláspontját a zsidókérdésben — teljes szabadságolást engedélyezett a zsidó katonáknak az ünnepekre. Nem is szólva a legutóbbi katonai rendelkezésről, melynek értelmében a zsidó katonákat minden péntek este templomba vezényelik. Gömbös miniszterelnök azonban *Rosenberg* urnak nem imponál. Ha a hadvezetőség nem félti az ország közbiztonságát a zsidó katonák külön ünneplésétől, akkor a Magyar Divatcsarnok igenis félti kis-

ded profitját attól, ha a személyzet pihen egy napig, ha 80 emberrel nem érezhető, hogy ő a nyújtott falakenyérrel együtt az egész lelkivilágot is bérbevette. 80 ember szóvalán sóhajával s sorsát átkozó elkeseredettségével telt meg a legszentebb ünnepen a Magyar Divatcsarnok.

A Magyar Divatcsarnok vezetősége előre bejelentette az alkalmazottainak, hogy a szolgálatból való elbocsátás terhe mellett tilos a jajm-kiptúri ünneplés.

Tetszik tudni, hogy hol lehet ennek a rendelkezésnek mását és analógiáját megtalálni? az oroszországi kommunista üzemekben. Ott vigyáznak arguszemekkel arra, hogy senki alkalmazott ne ünnepelhesse a kiengesztelés napját. *A szovjet ilyen eszközökkel akarja megdönteni a mai társadalmi, gazdasági rendet, amelyből a Magyar Divatcsarnok akar busás üzleti hasznot húzni.* Az ellentétek tehát találkoznak. A Rákóczi uti zsidó kereskedők joggal megvannak botránkozva ilyen eljárás miatt. *Még nagyobb a megbotránkozásuk a nem-zsidó kereskedőknek, akik joggal hihetik ezek után, hogy a zsidónak született kereskedőt üzleti kíméletlen politikájában nem köti semmiféle szent ősi hagyomány és az ilyen eljáráshoz zsidó destruktív látást. Pedig, hála Istennek a Magyar Divatcsarnok merénylete 80 zsidó lelke ellen, nem elterjedt jelenség, csupán dicstelen különállóság!*

szombat és ünnepnap zárva

Neuvirth Testvérek
BUDAPEST, VI.,
KIRÁLY-UTCA 28. SZ.

Brillians, ékszerek, ezüst disztárgyak, gyertyatartók, menorák, serleg, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely. Brillians, arany és ezüst beváltás.

Legművészbib

parókát

már 40 év óta

PESSL

udvari hölgyfodrász és kozmetikai intézet
hajmunka műhelye készíti.
Budapest, IV., Váci-utca 19.

Ötéves tervezetet dolgozott ki a szovjet a vallás kiirtására

Moszkvai jelentés szerint a népbiztosok tanácsa rendeletet adott ki, amellyel új ötéves tervet léptet életbe a vallás és az egyház „teljes kiirtására”. Az első évben bezárják a szovjetunió területén az összes templomokat és imaházakat. 1933-ban kiirtják a családokon belül működő „vallásos sejteket” s ugyan akkor minden vallásos érületű alkalmazottat eltávolítanak az állami hivatalokból és üzemekből, 1934-ben pedig óriási arányú filmpropagandát kezdenek a vallás ellen. Addigra nem kevesebb, mint százötven vallásellenes filmet akarnak gyártani. A bezárt templomokat, kápolnákat és zsinagógákat mozikká és klubokká alakítják át. A vallási irodalmat teljesen betiltják és tilos lesz minden vallási kultusz is. 1937-re a szovjetunió területén, semmiféle vallásos élet nem lesz többé. (Biznunk kell a Mindenhatóban, hogy a — 3 millió zsidóra — katasztrófális terv nem fog megvalósulni!)

Sin'or és Bóvel, vagy: a snorrer és a bővli

Schnorrervilág egyik és most című mult számunkban megjelent cikkünkhöz azt jegyzi meg hozzánk írott levelében Lefkovic Dávid ur (Sátoraljaújhegy), hogy a Schnorrer szó nem a német Snurrer-ből származik s nem jelenti a fityölével az országutat járó kereskedőt, hanem valószínűbb, hogy a szó eredete: *Schin'or*-er, azaz „Schin'or”-ból való. Egy talmudi mondás szerint ugyanis (Kidúsin 49): „10 mércé szegénység szakadt a világra kilencet kapott Bóvel országa, egyet a többi világ”: Bóvelt másképp tudvalevőleg *Schin'or*-nak nevezik és így *Schin'or*-er azt jelenti, a szegénység országából való.

Nincs kizárva, hogy Lefkovic urnak igaza van, de ha már benne vagyunk a szómagyarázásokban, talán meg lehet jegyezni, hogy az értéktelen dolgot is azért nevezik „Bóvel”nek (*bóveli, bővele*), mert Bóvel a szegénység országa. Van egy másik magyarázat is, hogy Bóvele tulajdonképpen: Baumwolle (pamut), mert amikor a gyapjuszövetek után pamutot kezdtek forgalomba hozni, akkor azt megvetőleg külön jelölték Baumwollenek (Bowele, Bowel). A mai időben természetesen schnorrernek ilyen értelemben még bowele-ja sincs, hiába származik mindkettő *Schin'or*-ból vagy Bóvelből, a szegénység országából...

Lakodalmi díszruhák már P 2,50-től
Nizzel Étteremben, Rombach utca 16.

A magyar zsidóság kettéválása — hat évtized távlatában

Írta: DR. REINER IMRE, az Ortodox Központi Iroda jogtanácsosa

Október 22-én múlt hatvanegy esztendeje, hogy boldogult emlékeztető I. Ferenc József királyunk megadta a külön orthodox szerveződés törvényes alapját. A mai generáció már természetesen és magától értetődőnek tartja a kettős tagozódást. Mindenki tudja, hogy mi az orthodoxia és mi a neológia. Nemzsidók épp oly tisztában vannak vele, mint a zsidók. Magánosok épp úgy tudják, mint a hatóságok, hogy az orthodoxia és neológia közötti különbség: vallási jellegű. Öszintén be kell vallani, hogy ugyanilyen tökéletes egyöntetűség uralkodik a status quo ante zsidóság megítélését illetően is. Tudnillik ezeket viszont senki sem tudja hova sorozni. Zsidók épp úgy nincsenek tisztában velük, mint nem zsidók. Csak a természetes és az élet tényei által igazolt tagozódásoknak van létjogosultságuk.

A hatvanegy év előtti szétválást is tulajdonképpen az robbantotta ki, hogy természetellenesen egyesíteni akarták a két tábor. Mert hiszen az élet azelőtt is ismerte a kettéfele zsidóságot. Az egyik tábor ragaszkodott a régi, hamisítatlan vallási hagyományokhoz, a másik pedig nem. Voltak hithűek és modernnek. Ezek a kategóriák megvoltak. Amikor azonban — az úgynevezett egyetemes kongresszus szerencsétlen gondolatából — egyesíteni akarták a tüzet a vízzel: természetes, hogy az nem sikerülhetett. Abban a pillanatban, amikor erőszakosan akarták a két táborot összekovácsolni: kettépattantak.

A mai zsidóság már semmit sem tud azokról a féktelenül szenvedélyes harcokról, amelyek a kongresszus idejében dúltak. Fel sem tudja fogni az akkori gondolkodást, Bizonyos, hogy mai mentalitásával a modern zsidóság teljesen értetlenül áll amellett a jobb ügyszóhoz méltó lángoló lelkesedés mellett, amellyel a vallásos zsidóságot abban az időben el akarták nyomni. Téli víz idején nyolcnapos csecsemőket a havas mezőkre kellett néhol kicsempészni, hogy rajtuk a circumcisiót az ősi változatlan formában és szertartás mellett lehessen elvégezni. A városban lestek rájuk, hogy ez csak bizo-

nyos, újonnan megszabott módozatok mellett történhessék.

Mi volt a rugója ennek a szenvedélyességnek?

A haladó zsidóságot annakidején elragadta a liberalizmus divatos szele. Az a balhit lett úrrá a modern zsidóság lelkén, hogy örökre vége az antiszemitizmusnak. A liberális áramlat csalóka csillámlásában hiszékenyen azt látták, hogy a zsidóságot az egész nemzet egyeteme teljesen egyenértékűnek kész befogadni. A törvényhozás beiktatta az 1867. évi XVII-ik — úgynevezett emancipációs — törvénycikket. Ez a zsidó állampolgároknak teljes politikai és polgári egyenjogúságot biztosított. A liberális sajtó a közvélemény tükrében csillogtatta a teljes egyenlőséget a zsidóság felé. Egyetlen akadályt véltek csak. Saját testvéreiket. A vallásos zsidóságot. Ugy itélték: hogy ha külsőben, szokásokban hasonlókká válnak a kereszténységhez, mi sem állana útjában az antiszemitizmus végleges letűnésének. Azt hitték, hogy ha nem lennének az országban pajeszos, szakállas zsidók, viseletükben, életmódjukban az ősi tradíciókhoz fanatikusán ragaszkodók: egyenlő testvéreiké fogadnák őket a keresztények. Ezért égette úgy a lelküket minden ősi vallási ceremónia, ezért dühösítette szenvedélyüket a hithű zsidóság csökönös ragaszkodása a régi hagyományokhoz. A maguk és gyermekeik tökéletes egyenjogúsításának útjában egyetlen akadályként csupán azokat a szerintük elavult, ősi, maradi vallási szokásokat látták, amelyeknél a hithűek rendületlenül kitartottak.

Ez a történelmi magyarázata annak a ma érthetetlen fanatizmusnak, amellyel az orthodox zsidóság elnyomásában szinte versenyeztek. Ez magyarázza azt a nagy energiát, amelyet már a kongresszus

előkészítésében tapasztalunk. Mindenáron modern liberális zsidókból álló többséget kellett biztosítani. Feltétlenül szükség volt a kongresszusi statutumok kényszerítő paragrafusaira. Már akkor ismerték és alkalmazták a legmodernebb választástechnikai metódusokat. Így például nem lélekszám szerint igazodott a delegátusok száma, hanem geográfiai területek szerint. Nagy területen élő nagyszámú hithű zsidó igen sok helyen egyenlő számú delegátust küldött: a kis területen levő kevés számú modern zsidóval. A választások az egyes kerületekben ugyancsak *more patrio* mentek végbe. A vagyonsabb, agilisabb modern zsidók teljes mértékben érvényesítették az ezen a téren szerzett tudományukat is. Így biztosítván maguknak a többséget: kímélet nélkül haladtak ábrándjaik felé. Levetni a zsidóság régi tradícióit! Azt hitték, hogy modern köntösbe átöltözve, nyomban egyenrangúvá fogadnak minden zsidót.

Ha az akkori divatos liberális atmoszférában valaki meg merte volna jósolni a félszázad multán elkövetkezettek: tébolyodottnak bélyegezték volna.

Ime, most itt van a nagy tévedés!

Nem segített az ősi formák, hagyományok, vallási szokások levét-közése.

Ha ezt annakidején is tudják: bizonyára nem lett volna oly heves az irtó háború a vallásosok ellen.

Ma már a neológ táborban is más szemmel ítélik meg az orthodoxokat.

Rég belátták a túlsó oldalon is, hogy az orthodox zsidóság jár a helyes úton. Hogy ez teljesíti történelmi hivatását és az isteni parancsolatokat. Most már mindenki, aki tiszta, tárgyilagos ítélettel szól erről a kérdésről: szerencsés-

Nem filléres bútor

ami azért készült, hogy alacsony áron kerüljön eladásra és még azt sem éri meg, hanem elsőrendű asztalosmunka, melyet Zürichben 10 évi jótállással 2970 frankért adtak el, exportnehézségek miatt eladásra kerül, már 550— P-től.

Nagy Zsigmond, Budapest, Lázár-utca 3.

nek mondja az orthodoxia akkori szétválását. Bölcs vezéreink látnoki szemmel állapították meg a helyes diagnózist. Az egészséges zsidó testről le kellett operálni a liberalizmus lázhacillussaitól megfertőzött és az asszimiláció betegségébe esett tagokat. A kettéválás: a zsidóság lét- vagy nemlét kérdésévé lett. Nagyjaink harca nem volt céltalan. Ezt ma egyformán vallja mindenki. A túlsó neológ oldal hivatalos vezetői, reprezentatív ve-

zérférfiai, sajtóorgánumai és közvéleménye egyaránt. A nyilvánosság előtt csak elismerő szavak hangzanak az ősi hitéhez ragaszkodó és egyre erősödő orthodoxia felé.

Ha ma csak egy századrésnyi gyalázkodás hangzanék el az orthodoxia felé, az elválás megtörténtéért, mint annakidején annak megkísérlése miatt: a neológ közvélemény felháborodása zúgna fel nyomában.

Ez a mi igazolásunk: szétválásunk több évtizedes fordulóján.

A liberálisok tévedtek hatvanegy év előtt. Es tévedni fognak még sokszor, valahányszor múltó politikai árnyképek és divatos eszmearamlatok után fognak indulni.

Mi azonban nem tévedhetünk. Mert a mi utunkat az Örökkévaló villámok fényénél jelölte ki: amidőn ajándékba adta nekünk a Tant, a sötétben előttünk világító Szent Tóránkat.

Wolfgang v. Weissl: Ahová nem ért el a világkrízis

Van egy földdarab a mi kapitalista-polgári világunkban, amelyet nem érintett a világkrízis hulláma, annak ellenére, hogy ez az ország a gazdasági élet ezer és ezer idegszálaival van hozzáfűzve Európa és Amerika nagy centrumaihoz. Egy ország, amelyben rapid módra nőtt a bevándorlás és amely nem ismer jelentékeny kivándorlást. Egy ország, ahol nincs munkanélküliség, amelynek munkásszervezetei parancsoló módon bevándorlást követelnek, amelynek exportja állandóan növekedik, amely folytonosan új iparokat létesít, egy ország, amelynek költségvetése abszolút kiegyensúlyozott.

A Szentföld, a kicsiny, szegény Palesztína ez, amelyet még tegnap polgárháború és krízis tépázott meg.

Ami ma a világ eme kis darabján történik, ahol 25 ezer négyzetkilométeren pontosan egymillió ember lakik, ellentmond a nemzetközi gazdasági törvényeknek. Nem elegendő a tények felsorolása és megnevezése ahhoz, hogy felrajzolhassuk azt a hihetetlen fejlődést, amely az elmúlt 18 esztendő alatt Palesztínában végbement.

1928-ban 2178 zsidó vándorolt be Palesztínába és 2168 hagyta el az országot. 1931-ben 4075 zsidó ment be az országba és 666 vándorolt ki. 1932 első hat hónapjában 4253 zsidó vándorolt be Palesztínába, míg a kivándorlás teljesen megállott. Ugyanez volt az angol kormány 2700 certifikátot bocsátott ki zsidó munkások részére. Feltehető tehát, hogy a második fél évben erősebb lesz a bevándorlás, mint az elsőben. Mi történt? Mik azok a gazdasági jelenségek ebben a tenger és a Jordán közötti kis

országban, amelyek atraktív pontot képeznek, egy olyan időben, amikor Európa és Amerika hatalmai és gazdag nemzetei a munkanélküliség alatt nyögnek?

Az okok sokkal távolabbeső körülményekben keresendők. 1924—26 között közel 50.000 zsidó vándorolt be Palesztínába. Ez a kompakt bevándorlási folyamat lázas építkezést és telekpekulációt idézett elő. A városi telkek árai överszerezésre emelkedtek, a mezőgazdasági földek pedig a duplájukra, sőt háromszorosára is, addig a pillanatig, amíg be nem tiltották a bevándorlást. Lengyelország betiltotta a nemzeti bankjegyek kivitelét, ami a zsidó bevándorlás megtorpanását is magával hozta.

Az ezután következő két esztendő a konszolidáció kezdetének periódusa volt. A zsidó lakosság természetes szaporodása, a lassú bevándorlás mégis megmozgatták az élet kerekeit. A házak árai újra emelkedni kezdtek. A narancs — Palesztína illatos aránya — egyre jobb termést produkált. Amerikából, Délafrikából és Kanadából kapitalisták jöttek az országba, pénzt hoztak magukkal és azt újabb narancsültvényekbe fektették.

Mindenütt érezhető volt, hogy újra kezdődik az 1925. évi fellendülés. Ebben a pillanatban váratlan csapás éri a fiatal kolonizációs művet: az arabok támadása a zsidó telepekre 1929 augusztusában.

A hebroni, száffedi és jeruzsálemi pogromok, bizonyos, hogy nagy veszteségeket jelentettek a zsidó gazdaságok számára. De nem katasztrófális mértékben. 135 zsidó élet elvesztése mélységes fájdalom volt. A néhány hónap alatt

összehozott 650.000 font segélyalap fedezte az anyagi károk nagy részét. Súlyos veszedelemnek bizonyult viszont az angol kormány kedvező magatartása az arabokkal szemben, akiket túlságosan nyíltan támogattak a mi kolonizációnk és a zsidó gazdaságok elleni harcban. A fegyverekkel eszközölt támadás után jött a gazdasági bojkott 1929—30-ban. Az arab kereskedők örséget állítottak minden zsidó üzlet elé és hónapokon keresztül megátolták, hogy arab vásárlók lépjenek be a zsidó üzletekbe. Szíriában és Transzjordániában Palesztína fiatal iparának termékeit bojkottálták. A fogyasztók lázadásával állottak szemben a zsidó kereskedők és iparosok.

Hónapokig tartott a bojkott, amíg egy adott pillanatban megszűnt. A zsidók ebben az időben csak a zsidó lakosságnak nyitották meg üzleteiket és jó előre látás szellemétől vezéreltetve, nem is újították meg lerakataikat újabb rendelkezésekkel. Az arabok azonban 1929 őszén hatalmas árumennyiséggel látták el magukat a zsidó üzletektől elvont vevők kiszolgálására. Az eredmény groteszk volt: 1930 nyarán eljött a világkrízis, amely az árak általános esését hozta magával. A zsidók — akiknek a bojkott következtében fel kellett frissíteniük lerakataikat — vártak. Később pedig, amikor megkezdődött az árak esése, ők is kezdtek újabb árukat rendelni. Az árak természetesen sokkal kisebbek voltak, mint amilyen áron az arabok vették ugyanazt az árut hónapokkal azelőtt. Az arabok súlyos veszteségekbe estek, adósságokba verődtek, nem bírták már a konkurrenciát állani és az arab kereskedők csődbejutása napról-napra szaporodik.

Az 1929—30. évi arab pogrom s gazdasági bojkott voltak azok az okok, amelyek révén Palesztína megmenekült a világkrízis következményeitől. Ez az ország jól áthidalta a krízis fordulópontját. Van azonban egy másik ok is: a font esése. (N. Fr. Pr.)

Cuzisták vandalizmusa

— Bukaresti tudósítónktól —

Egyes ó-romániai községekben cuzista különítmények „propaganda előadásokat” rendeznek, melyeknek többnyire az a vége, hogy a kisszámú zsidó lakosságot valószínűleg terrorizálják, az ablakokat betörik és az üzleteket kifosztják.

A Baltival szomszédos Radoaie községben cuzista választási kortések több helybeli cuzista paraszttal együtt utcai tüntetést rendeztek, majd az összes zsidó házakat kifosztották, betörték az ablakokat, a házakba behatolva, az asszonyokkal erőszakoskodtak, a gyermekeket pedig kihajították az ablakokon. Egy zsidó kereskedő üzletét teljesen szétrombolták, a polcokat az utcára hajigálták ki, az árut pedig ellopták. Kétórai pusztítás után a csendőrök letartóztatták a cuzistákat. A zsidók hajléktalanul és részben egész vagyongukból kifosztva várják a hatóságok védelmét.

Nem kevésbé brutális jelenet

Zsidó villámhárító

„Le paratonnerre Juii” — e furcsán hangzó szavak szó szerinti magyar fordítása: zsidó villámhárító. Kimondottan ilyen villámhárítóra bukkantam a multkor, a svájci magas hegyek között. Egy a közelben fekvő Yvorne városkába rándultam ki barátommal. Yvorne a nemrég elhunyt világhírű „rovargyűjtő” és nagy tudós Forell székelye; teljesen zsidómentes. Első utunk Forell családjához vezetett. Orvos fia igen udvariasan fogad bennünket. Beszélgetésünk során elmondja, hogy apja nagy zsidó-barát volt, majd megmutatja nekünk memoárjegyzeteit, melyben a zsidóságra vonatkozólag a következőket olvastam: „A zsidó szív a nemes érzelmek koronája.” „A zsidó ész a tudomány kutforrása.” „A zsidó lélek maga az I'ten” stb.

Bucsuzásunk előtt megkérdem az

orvost, hogy laknak-e zsidók ezen kis városkában?

— Nem, soha zsidó itt nem lakott.

Mily nagy volt azonban meglepetésünk, amidőn alig pár lépést téve egy helyes kis házikó ajtajáról elegáns faragványban — mezüsöt pillantottunk meg. Szinte dobogott szívünk az örömtől és egyben a csodálkozástól, hogy zsidóira akadunk. Egy arra jövő urtól meg is kérdeztem, vajjon ismeri-e a ház lakóját.

— Hogyne, — felelé — ritka jó ember és páratlan hazafi.

Becsöngetünk. Egy barátságos arcu derék szál idősebb férfi nyit ajtót és csodálkozva bámulja szokatlan talán furcsa külsejű látogatóit. Midőn beljebb megyünk, meglepődve konstataljuk, hogy még néhány ajtón díszleg a mezüsö.

— Kihez van szerencsém? — kérdelem most, francia udvariassággal.

— Hittestvérek vagyunk, mondok

— Szóval katolikusok?

— Ellenkezőleg!

— Avagy talán reformátusok?

— Még az sem, felelem, hanem önhibánkban kívül született zsidók vagyunk.

— Mi célból keresnek az urak?

— Csupa kíváncsiságból, mert az ajtón a mi szent „védjegyüket” látjuk és azt hittük, hogy zsidó.

Közben emberünk a következőket meséli nagy buzgósággal, mosolygva:

— Már egy éve annak, amidőn egy vallásos zsidó lakott nálam, aki lakása ajtófélfájára valami furcsa „antennát” szerelt fel. Szomszédjaim figyelmeztettek, hogy az egy zsidó hagyományos ceremónia, mely hithű katolikus házába nem illik. Erre megkértem lakomat, hogy antennáját szerelje le, mire ő legnagyobb csodálkozással azt mondta, hogy az nem hagyományos ceremónia, hanem egy „villámhárító.” Csodálkozva hallgattam lakom választát, melyet rögtön leadtam szomszédomnak, aki közönséges zsidó raffiniériának minősítette az egészet. Lakom egy heti halasztást kért. Most jön aztán a csoda, akár hiszi, akár nem! Azon a héten zivatar kerekedett, menydörgés és villámlással egybekapcsolva. Közvetlen szomszédom házába becsapott a villám és jelentékeny kárt okozott de az én házam szerencsére szárazon megusztta az egészet. Egészen megfedkeztem lakómról, amidőn egyszerre örömtől sugárzó arcra belép hozzám és csak annyit mondott: „Lássa Uram, a jó I'ten is így akarta.” Nem hiszek én semmiféle babonában, mégis szentül megfogadtam, hogy én is szerzek egy ilyen „zsidó villámhárító”, mely azóta sikeresen őrzi házamat. Sőt ami a legérdekesebb, szomszédom I'ten ujjának vélte hinni az őt ért kárt és ő is szerzett magának egy „zsidó villámhárító”.

Szinte fántorodtunk a csodálkozástól és furcsának tünik talán — könnyező szemekkel csókoltuk meg a mi kis szent viharedzett villámhárítókat, melyet ereklüként őrzi egy katolikus ember. **Berkovits Zecharjó (Genf)**

„FAVORIT”
fest, mos, tisztít
Budapest, VI. Paulay Ede-u. 51
Szombaton zárva.
Értesítésre házhoz küldök.

Érdeklődjön meg Ön is arról, hogy hol lehet jól, szívet, izléseket olcsón vásárolni!

Ha órát és ékszerét akar venni, úgy

WEINSTOCK JÓZSEF

Órás és ékszerészhez kell menni.

(Kazinczy-templommal szemben) Telefon 35-9-42. Szombaton zárva. — Aranyat, ezüstöt legmagasabb napi árban veszek.

Kazinczy-u. 34.

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz, kétszersült és süteménygyára

Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42—3—65.

Nápolyi, csokoládédessert, tortakülönlegességek.

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

Posen rabbi, frankfurti dájon וציל

A független német orthodoxiát súlyos csapás érte. A frankfurti orthodox hitközség dájonját, R. Gerson Posent elragadta a halál, áldásos tevékenysége színhelyéről. Működésének is köszönhető, hogy a frankfurti orthodox hitközség összes intézményei megfelelnek a *Sulchon Örűch* követelményeinek. Évtizedeken együtt működött karöltve, a Pápáról Frankfurtba került, dr. Breuer Salamon főrabbi, akinek halála után is törhetetlenül ragaszkodott — minden hitközségi po-

litikai irányzaton felülemelkedve — az ő elveihez. Rajongó tisztelettel beszéltek mindenkor Posen rabbi nagy tudományáról, mely vallásosságáról s ragyogó emberi erényeiről, amelyek a szerény férfiuból kisugároztak. 80 éves lett s *Szükajs* előtti éjszaka hunyt el. Ünnepek bekövetkezése előtt át is adták holttestét a földnek. A soproni orthodox hitközség főrabbija, *Posen Simon*, atyját gyászolja az elhunyt nagy cadikban. *Zécher cadik livróchó!* — הנציחה

A „csodarabbi“

A „P. N.“ csillagos cikkirójától származik alábbi igen élvezetes karcolat. A kiváló cikkíró, (aki mellesleg megemlíti nem-zsidó) ezt abból az alkalomból írta, hogy Gömbös Gyula miniszterelnök eltörölte a statáriumot.

Rabbi Eleázár, a ropschitzi, nagyon kiváló caddik volt a maga idejében, a legjobb csodarabbi az egész chaszid világban, Kisenevtől Prosznitzig. Amit csak mondott, mind beteljesedett, mert hajdanában ami bölcs dolog volt, az egyszersmind igaz is volt.

Egyszer péntek este, mielőtt a két csillag feljött, tehát még az ünnep beköszöntése előtt benyit Rabbi Eleázárhoz Mojsze, a Jankele fia.

— Mi a bajod fiam? — kérde a rabbi.
— Hogy mi a bajom? — kérde vissza Mojsze. — A szegénység a bajom. A nyomorúság... Kilenc gyerek, az asszony, apám, a széltűtött Reb Jankele meg én... mind egy szobában! Egyetlen kicsi szobában! Oly kevés a levegő, hogy majd megfulladunk. Mit csináljunk?

Azt mondja erre a caddik:
— Ez is baj? Hiszen ezen lehet segíteni. Mondd csak, fiam, van-e tehened?
— Van-e tehenem? — feleli Mojsze. — Van. Egy reáves riska.

— Kösd be a tehenet a szobába, — mondta a rabbi — és holnap este jelentkezzél nálam.

Másnap este Mojsze jelentkezik a csodarabbinál:

— Bevittem a tehenet az istállóból a szobába, de a csoda elmaradt. A helyzet még rosszabb, mint volt, nem lehet kibírni!

— Nem lehet kibírni? — feleli a rabbi.
— Hm, hm... Mondd csak fiacskám, nincse neked egy pár kecskéd is?

— Nincs-e kecském? — mondja Mojsze. — Persze hogy van két kecském...

— Tudod mit? — mondja a csodarabbi. — Vidd be azt is szobába.

Mojsze szót fogadott, de másnap már reggel ment a rabbikhoz:

— Irtózatos büz van a szobában! És azok a nyomorult kecskék már hajnalban elkezdnek mekegni, még aludni se lehet tőlük. Rabbi, itt már csak valami csoda menthet meg bennünket a vesztünkétől...

— Nono, még nem kell kétségbeesni! — feleli a csodarabbi. — Hanem azt hiszem, hogy nagyon jól tette, ha az összes baromfiakat is bevinnéd a szobába, a libákat, a csirkéket, mind!

Mojsze jámbor hívő volt, és noha véges esze nem bírta felfogni, hogy miként lesz ebből csoda, szót fogadott. Azonban másnap kijelentette a rabbinak, hogy „nincs tovább!”

— Rabbi, — mondotta a Mojsze — megrendült a hitem a csodákban...

— Megrendült a hited a csodákban? — felelte a rabbi. — Ember, ne vétekezzél! Tulajdonképpen mi is a bajod fiacskám?

— Hogy mi a bajom? — feleli a Mojsze. — Hát az a bajom, hogy nincs hova lépnem a lakásomban. Az már nem is szoba, hanem valóságos istálló, tele piszokkal és büzzel...

— Istálló? — mondja a rabbi. — Micsoda istálló?

— Micsoda istálló? — feleli Mojsze. — Hát a tehen, a két kecske, a négy liba, a kakas és a hat tyúk...

— Micsoda? — mondja a rabbi. — Azok mind a szobában vannak? Eredj

csak haza fiam, és kergesd ki azokat a ronda állatokat!

Mojsze kikergette az állatokat a szobából, kitakarította a szemetét, a felesége felszúrta a padlót, mindent jól kiszellőztettek. És mikor másnap Mojsze találkozott a rabbi-val, derült arccal jelentette neki:

— Az Ur, a Hatalmas, csodát tett! Egészen jól érezzük magunkat abban a szép, tiszta szobában...

Kérem szépen, a Gojimbán is történik néha ilyesmi. A szegény Magyarország element Reb Miniszterelnökhöz és panaszkodott neki, hogy itt nem lehet élni.

— Nem lehet élni? — feleli Rabbi Teledi. — Majd a sameszem, a Haller, csinál egy jó numerus clausust, azt bevesszük az országba és akkor majd jól lehet élni...

Magyarország bevette a numerus clausust és — még rosszabbul lehetett élni.

Reb Bethlen asztán bevétette az országgal a kivételes hatalmat és a sajtó-rendeleket, Reb Károlyi bevétette vele a gyűlékezési jog felfüggesztését és a statáriumot, ami mind arra való lett volna, hogy csodát tegyen és javítsa a türethetetlen helyzetet. A helyzet azonban csak még türethetlenebbé vált, s az ország már a csodákba vetett hitét is elvesztette.

— Tulajdonképpen mi a bajotok, fiacskám? — kérdezte Reb Gömbös, az új csodarabbi.

Az ország nyögve felel:
— A statárium... a kivételes hatalom... a közszabadságok többszörös meté-
lése... a numerus clausus...

— Csak ez a baj? — feleli Reb Gömbös. — S o f o r t kidobjuk a statáriumot. És sor kerül a közszabadságok felszabadítására... a kivételes hatalom megszüntetésére... a numerus clausust még az idén eltöröljük...

Az ország megkönnyebbülten lélegzik fel, s az életet, mely miatt egykor annyit panaszkodott, most már egészen türethetőnek találja.

Valami nagyon bölcs lehetett a mester, akitől Reb Gömbös a csodatevő politikát tanulta!

KOLLER
bronzszilárgyár
BUDAPEST, VIII.
Dobozl ucca 15.
Telefon: 31-3-37
1932. évi új modellek.

הנני מודיע בשער בת רבים שמחמאסה הנקרא שמינינער העסקים מנעתי את השנחתי ואין עלי בזה שום אחרייות כלל וכלל.

Alullrott ezennel a ritualitásra reflektáló közönség tudomására hozom, hogy a **Steiner-kecsz nem áll többé feülgyeuletem alatt** s annak kasrűszbeli megbízhatóságáért semminemű felelősséget nem vállalok.

TEITELBAUM LAJOS,
SÁTORALJAUHELY

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Berésisz, Tisri 29
Rajs-chajdes bencsolás; Borchi náfsi
Háftajró: *Móchor chajdes*
Gyertyagyújtás: (Bpest) 4.20
שנה kimenetele " 5.15
— Vasárnap-hétfő *Rajs-chajdes Chesvon* —

— VIGYÁZAT A BORBEVÁSÁRLÁSNÁL! Kiváló orthodox oldalról való kezdeményezésre felhívjuk a kóser borvásárló kereskedőket, hogy a most időszerű bevásárlásaiknál legyenek óvatossak, hiszen szigorú vallási tilalomról van szó. Ne vegyenek bort, csak olyantól, akinek teljesen megnyugtató hechszerje vannak. Különösen akkor vigyázzanak, ha az illető termelőnek vagy kereskedőnek nincs a helyi illetékes orthodox rabbitól hechszerje, járjanak utána, milyen oka van ennek? Kis óvatossággal nagy vallástörvényi botlásokat lehet elkerülni.

— A GYŐRI ORTH. LEÁNYEGYLET — mint Győrből jelentik — *Semini Acereszkor* nyitotta meg téli felolvasási ciklusát. Neumann Károlyné urnő (Cell-dömölk), az egylet volt vezetőjének szép megnyitóját után *Pappenheim Liene* urleány Bécsből, *Pappenheim Wolf*, a kitünő orth. szerzőférfiu unokája tartott a leánynevelésről magas nivóju és mindvégig lebilincselő előadást. Az illusztris vendég beszédét nagy ovációval fogadták.

— RIMASZOMBAT GYÁSZSA. Ezen szlovenszkoói város legvallásosabb zsidója, az egész környék egyik legnagyobb talmudtudója: *R Jechiel Jozsef Neumann* Jomkipür beköszöntése előtt váratlanul elhunyt. Jótékonyága, vallásos lényé és emberszeretete által általános közmegebecsülésnek és rokonszenvnek örvendett, amely az okt. 11-én végbement temetésén impozáns módon megnyilvánult: egész Gömör és Nógrád zsidósága képviselve volt. A *Jomkipür-Szükajs* közötti napok dacára 5 rabbi méltatta heszpedekben érdemeit: Singer (Rimaszombat), Tannenbaum (Torna), Jungreis (Füle), Balajti és Reinitz (Tornalja). Emlekezete áldásos marad. — הנציחה

— ZSIDÓ ÉVKÖNYV. *Kecskeméti Vilmos* jeles kollégánk kitünő Évkönyve az 5602/93-i évekre megjelent. A csaknem 400 old. mű bevezető cikkét *dr. Gerlóczy Károly* miniszteri tanácsos írta; majd sorra felvonnak cikkeikkel a magyar-zsidó közélet számos reprezentánsai. Orthodox részről *Hartstein Lajos*, *dr. Abrahamsohn* főtitkár, *Korein Dezső* és *dr. Reiner Imre* érdekes fejtegetéseit találjuk az Évkönyvben. (Utóbbinak cikkét — melyet szerzője a Zs. U. számára külön átadott — jelen számunkban adjuk.) Az Évkönyv megrendelhető a szerzőnél, Mátyás-tér 17.

Kramer Miksa ünneplése

A Pesti Chevra Kadisa nagyérdemű 80 éves elnökét, akit a kormányzó ur öfömlétsége, kormányfőtanácsossá is kinevezett, meleg ünneplésben részesítette a Pesti Chevra egy ünnepélyes diszközgyűlés keretében, amely mult hét keddjén folyt le. A diszközgyűlést jános Engel Gyula, udvari tanácsos, elnökhelyettes nyitotta meg, aki a közgyűlés hozzájárulását kérte a Szentegyet elöljáróságának azon indítványához, hogy Kramer Miksának, Szenes Fülöp által festett életnagyságu arcképet leleplezzék és az ünnepeit nevére egy tizezer pengős alapítvány létesítsék, amelynek kamatait évente szegények támogatására fordítsák.

A diszközgyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadta el az indítványokat. Ezután három tagu küldöttség ment az elnökért, akit a terembe lépésekor hatalmas ovációban részesített a közönség. Elsőnek Porgesz József alelnök üdvözölte a Chevra elöljárósága nevében. Majd dr. Endrei Henrik igazgató mondott nagyhatásu, kitünően találó, héber citátumokkal telt ünnepi beszédet. Stern Samu elnök a Pesti Izr. Hitközség üdvözlét tolmácsolta, Hevesi Simon dr. vezető főrabbi a rabbiság üdvözlét nyújtotta át. Még több üdvözlő beszéd hangzott el, amire az ünnepeit lelke mélyéig meghatóttan s lelkes éljenzéssel fogadott beszédben válaszolt.

Az ünnepség folytatódott *Szimchasz Tajró* kimenetele alkalmából rendezett banketten, amelyen Porgesz József, Bánó Dezső elöljárók, Stern Samu hitközségi elnök, Dési Géza, Sándor Pál, országgyűlési képviselők stb. köszöntötték a jubilánst, kívánva neki további munkára való erőt.

— EGY KIVÁLÓ ZSIDÓ PUBLICISTA HALÁLA. *Mezei Ernő* hírlapíró 81 éves korában váratlanul elhunyt. Régebben politikával is foglalkozott és 1881-ben, 30 éves korában — egyenesen Kossuth Lajos kivánságára — Miskolcon országgyűlési képviselővé választották. A képviselőházban erőlyesen tiltakozott a tiszzaeszlári vérvád ellen. Később felhagyott a politikával, az ő eleme a toll volt, melyet mindhalálig szerencsésen forgatott.

Családi hírek

Simon Böszikét Balassagyarmatról eljegyezte *Heller Benedek*, Bonyhád.

Klein Miksa bornyagykereskedő, Csorna, eljegyezte *Link Editke* urleányt, Tapolcsányból.

Schwarz Ilonkát, Schwarz Dávid szeszfőző leányát, eljegyezte *Weisz Miksa* Balassagyarmaton.

Edelstein Mancikát Karcagról eljegyezte *Rosenberg Hermann* Tornalja. (A tornaljai „Orth. Izr. Ifjak Önképző Egyesülete” nevében szívélyes mazeltovat kíván: Weinstein Jenő elnök, Blechner B. titkár.)

PARÓKA
különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12

(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

Az Aguilár-család

Elbeszélés. 23. Irta: **Dr. Lehmann, mainzi rabbi**
(Fordította: **MÜLLER IGNÁC**)

A kis Diegó csak titokban merete esténként elmondani a *S'má Jiszroël*, de addig nem is tudott elaludni, amíg nem imádkozott ilyen módon. Sokszor előfordult, hogy nem volt egyedül a szobájában, ilyenkor órákig feküdt álmatlanul és leste az alkalmat, amíg kimentek a szobából s ő eluttothatta a szavakat, amelyekre Raphaeló tanította. Amikor a nyár bekövekezett, Diegót vidékre vitték kolostorba, részben, hogy a kiállott nehéz betegségtől megtámadott egészségét helyreállítsa, részben, hogy távoltartsák Valenciától, ahol az apját nyilvánosan el fogják égetni... Így tehát Diegónak sejtelve sem volt arról, hogy Don Manuel élete milyen nagy veszélyben forog s így az sem jutott tudomására, milyen csodálatos módon menekült meg a máglyahaláltól. A kis fiu csak úgy égett a vágytól, hogy valamit megtudjon apjáról, de amikor ebbeli kérdéseire választ nem kapott, ösztönösen érezte, hogy kár kérdezősködni és csak önmagában határozta el, hogy majd ha meggnő, kimenekül Hollandiába, ahol majd megkeresi szüleit.

Valencia városa védőszentjének, Vincente Ferrernek ünnepére azonban visszavitték Diegót szülővárosába, hogy az ünnepélynek fénye, a védőszent csodatevéseinek színpadi bemutatása hasson a gyermek fantáziájára és az „eretnység” minden nyomát kiküszöbölje lelki világából. A kis fiut szüleinek elárulója és tönkretevője, Fray Balthazár kísérte az ünneplő városba. Valencia fel volt díszítve, mintha az egész város szövettel lett volna kikárpítozva, az utcák telve virágokkal, minden utcáson oltárok, majd színpadok, hogy bemutassák rajtuk megfelelő szereplőkkel Vincente Ferrer csodáit. Diegó a kísérőjével megállt egy ilyen színpad előtt. Pergett a dob, hangzott a csemettyű, megkezdődött az előadás. A színpad egy konyha belsejét ábrázolta; egy nagy üstben térdel egy kis fiu és imádkozik. Akkor jön a szakács és szétvágja a fiut.

— Miért — kérdi Diegó a kísérőjétől — öli meg ez a gonosz szakács a szegény kis fiut?
— Maradj csendben, — mondta a szerzetes — a szakács egy eretnek és ezek az átkozott eretnekek gyülik a vallásos fiukat.

A színpadon tovább folyt a cselekmény. A szakács a szétdarabolt gyermeket főzni kezdi. Akkor megjelenik Vincente Ferrer; ő látta a gonoszszágot, ráteszi a kezét az üstre és az összedarabolt és félig megsült fiu fűgén és egészségesen kiugrik az edényből. A jelenet csattanós befejezése, hogy a szakács annyira megrendül, hogy szerzetes lesz és később ő maga is csodákat művel...

A jelenetnek óriási hatása volt, a jámbor hívők tomboló lelkesedéssel tapsoltak és boldogok voltak, hogy ilyen csodatevő szentjük van...

Következett a második felvonás. Egy gyermek nagyanyjának egy tál lencsét visz. A jó nagymama oly nehezen várja az ételt. Egyszerre elesik a gyermek, összetörik a tányér és a lencse kiömlik végig az utcán. Zokog a gyermek, sajnálja a lencsét, fél a nagyanyjától. A nézők között több jószívű néni kezei könnyezik. De hirtelen változás áll be: megjelenik Vincente, kiterjeszti kezét a tányér széthullott cserépei felé, a cserépdarabok összeilleszkednek, a lencseszemek megtöltik újra a tálal, és még a kiömlött lé is megvan a tányérban. A produkciót még erősebb taps ki-

séri, mint az elsőt, hisz a hívők látják, hogy a másik csoda még nagyobb az elsőnél.

Fray Balthazárnak azonban nem volt ideje arra, hogy ott maradjon a fiuval, mert öneki részt kellett venni a processzióban. Vincente Ferrer ugyanis dominikánus volt és azért rendtársai különös ünnepélyességgel rendezték meg felvonulásukat, hogy a nép képzeletét foglalkoztassák. Elöl vonult 8 fantasztikus óriás (gigantones), otromba nagy fejekkel, vastag papirlemezből, a fejeken nagy paróka, kócból, ruházatuk aranyozott papírból volt. Ez a 8 óriás jelképezte a négy földrészt (Ausztráliát nem tekintették Spanyolországban külön földrésznek), amint házastársaikkal (!) együtt eljöttek Valenciába, hogy hódoljanak a város védőszentjének. Az óriások — egyébiránt kikötőmunkások, akik ténykedésükért bőségesen kapnak enni és inni az ünnepnapon — elérkeznek Vincente emlékoszlopáig és ott a nép mulattatására mindenféle ügyeskedési mutatványokat produkálnak és cigánykerekeket hánynak. Azután jönnek hosszú szakállu alakok koronával a fejükön — ezek mór királyok, akik kételkedni mertek Vincente csodáiban. Később ugyan megtértek, de mégis arra lettek kárhoztatva, hogy 1000 éven át a purgatórium tisztító tüzeiben legyenek és évenként kísérmők kell a processziót. Az utcai gyerkőcök természetesen nem tisztelik a királyi méltóságukat és huzdogálják ruhájukat, hátbalökések s óriási határozások kíséretében.

Diegóra ezek a dolgok igen csekély hatást gyakoroltak; ő ezeket a dolgokat már tavaly látta Raphaeló kíséretében és a hü szolga megmagyarázta az okos fiunak, hogy mindez csak mese. A fiu azonban elég okos volt és nem árulta el, miképen gondolkodik ezen dolgokról és hogy ő nem hisz ezekben a csodákban.

A gyermekkori emlékek azonban lassanként elhalványultak Diegó lelkében. Mikor 10 éves lett, conviktusba került, ahol papnak nevelték több fiuval együtt. Ezentul nem aludt többé egyedül és nem mondhatta el elalvás előtt a Raphaelótól tanult imákat. Egyideig még megpróbálta, hogy gondolatban ismétlje azokat, de csakhamar abbahagyta. A benyomások, amelyeket a mindennapi élet reá gyakorolt, erősebbeknek bizonyultak, mint a régi emlékek. Diegó teljes odaadással készült pályájára, nagyon buzgón tanult és amikor befejezte tanulmányait, belépett a dominikánusok rendjébe. Mint dominikánus lépett azután a barcelonai érsek szolgálatába és ott idősként a főpap titkos tanácsadója és titkára lett.

Közben nagy horderejű események játszódtak le Spanyolországban. II. Károly király örökös nélkül halt meg, de mivel, hogy egy franciaországi XIV. Lajos, mint a németországi Habsburgok rokonságban álltak az elhunyt királlyal, mind a két ország — Franciaország és Németország — igényt támasztottak a spanyol trónra. II. Károly utódjául kinevezte a francia király második fiát, Anjou Fülöpöt. Igaz ugyan, hogy amikor a francia király a spanyol királyi házból nősült, szerződésileg kötelezte magát arra, hogy nem fog arra törekedni, hogy a két ország egybekeverüljön és így az európai egyensúlyt fenyegetse, de ez francia beállítás szerint csak azt jelenti, hogy a francia király ne legyen egyszerre spanyol trón ura és ez a megengedés nem zárja el a trónt egy francia herceg előtt. Ezzel szemben a német császár, fia, Károly számára követelte a trónt. A német császár igényeit támogatta Anglia Portugália és Hollandia, a francia hatalom tultengésétől való félelem miatt. Így tört ki a spanyol-örökösödési háború, amely 14 évig nyugtalanította Európát. (Folyt köv.)

Orsz. Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

Postacsekélyszám: 40,530.

A kimutatott összegekhez hozzájárultak:

Gyűre: Krausz, Goldstein J. és M. 1—1, Weinberger L., Terkeltaub J. 0.70—0.70, Marmorstein J. 0.60, Fülöp M., Goldstein E., Neumann M., Hartmann D., Grosz Sz., Klein H., Friedmann M. Weisz J., Weisz D., 0.50—0.50, kisebb adományok: 0.96.

Hajdubagos: Orenstein Béla 8, Grosinger F., Orenstein S. 1.50—1.50, Weisz D., Ehrenfeld M., Goldstein A., Czitrom A., Zoldán S., 1—1, Löwi J., Goldstein Ö. 0.50—0.50, Goldstein F., Stern R. 0.40—0.40.

Hojduszóvát: Fogel József 3.04, Weiszberger Lévi 2.95, Grünberger Ignác 2 Weiszberger I. 1.88 Ungár M. 1.78, Ungár I. 1.74, Rosenfeld A. 1.70, Klein M. 1.63, id. Leitner H. 1.40, Fogel P. 1.36, Ungár F. 1.18, Fohn F. 1.17, Guttman D., Grünberger I., 1.16—1.16, Blau I. 1.02, Traunstein And. I., Csillag M. 0.93, Jakab M. 0.87 Bernát I. 0.77, Gottlieb D. 0.85, Leitner I. 0.72, ifj. Leiner H. 0.68, Grünberger H. 0.62, Traunstein Ad., Horovitz A., 0.60—0.60, Leitner D., 0.63, Ungár A., Leitner J. 0.55—0.55, kisebb adományok: 4.68.

Hajdusámson: Wertheimer Testvérek 7.20, Lefkovic Dezső 2.90 Weisz Z. m. 2.10, Lefkovic M., Friss M., 2—2, Weisz Z. c. 1.90, Weisz J. 1.50, Lusztig D. 1.10, Weisz S. 1, kisebb adományok 5.94.

Hodász: Ricsel B. főrabbi 1, Spitzer I., Reichmann I., Friedmann I., Pável P. 2—2, Hirschenbaum K. 1, Pável N. 0.72, Glückmann I. 0.62, Groszmann I., Grosz Z., Klein V., Moskovics N., Glückmann H., Schwarcz Z. 0.54—0.54, Pável H. 0.50, kisebb adományok: 7.49.

Jánoshalma: Briszik S. rabbi 0.50, Grünberg N. 3, Frankl B., néh. Schmelzer H., Stroh V., Weiszberger M., Weitzenfeld 2, Stein D., Stern L. 1.50—1.50, Beck E., Domán A., Gottesmann L., Kurcz J., Kohn S., Krakauer A. Krakauer S., Kriszhaber J., Lordján M., Rosenfeld Jenő, Dr. Schmelzer I. Stein I., 1—1, Rosenx SZENVEDŐ NŐKNÉL a természetes „Ferenc József” keserűvíz könnyű, erőlködés nélkül való béltisztítást idéző elő és ezáltal sok esetben rendkívül jótékony hatással van a beteg szervekre. A női betegségek vonatkozó tudományos irodalom több megalkotója írja, hogy a Ferenc József víz kitűnő hatásáról a saját kísérletei alapján is alkalma volt meggyőződést szerezni.

feld Józ. 2, Gottesmann S., Fischer M., 0.50—0.50.

Jászsálszentgyörgy: Schwarcz Izidor, Grünbaum Simon 5—5, Edelmann S., Kohn S., König A. 1—1, kisebb adományok 2.90.

Kálló: Heszki L., Kohn A-né 2—2, Pflug I., Menczelesz A. Reiner Ö. 1.50—1.50, Taub M., Blüth S. 0.50—0.50.

Kapuvár: Rosenberg M. főrabbi 2.04, Rosenthal Ignác 12.90, Grosz Sam., Steiner József 7—7, Abelesz B. 5.80, Abelesz D. 4.50, Rosenberg D. 2.40, Paskusz J. 2.10, Pollák B., Grünberger D. Rosenfeld J., Abelesz S. 2—2, Goldschmid M. 1.90, Steiner A. 1.68, Östreicher B. 1.66, Goldschmied S., Singer a. v. 1.36—1.36, Birnbaum D. 1.22, Goldschmied J., Guttman D. 1.08—1.08, Buxbaum K. Fischer Gy., Klein B., Weisz M. Müller E., Rehberger M. 1—1, kisebb adományok 5.16.

Kiskunmajsa: Markovics M. 8.50, Hauer L. 6, Krausz S. 4.40, Friedmann F. 4, Beck M. Szeiler Gy., Stein M. 2—2, Leipnik A., Friedmann S., Lázár J., Schwartz A., Krémer S., Markovics J., Lázár A. Hauer M., Feuer S., Fleischer G. 1—1, Schreiber M. Csillag V. 0.50—0.50.

Kiskunfélegyháza: Bész Ávrohom Imaház: Hirsch E. rabbi 0.50, Herskovics L. 2, Fridemann B., Kritzler N., Ausch M. 1—1, Kun J., Weber F., Hauer S., Alter J. 0.50—0.50, kisebb adományok 1.20

ROSENBAUM G. ORTH. נֶשֶׁר עֵתֶרְמֶה

Budapest, VII., Rombach-utca 2/a. — Kötöny könyve. — Előzetes kiadás. — Olcsó menürendszer. — Díjtalan házhozzáállítás. — Előfizetőknek kedvezmény. — **Pensiórendszer**: Lakás teljes ellátással. — Lakodalmak és bankettek rendezését tágas szép helyiségünkben a legolcsóbban vállaljuk.

Sirkövek ADLER J. sirkóráktárában

Telefon: József 36-4-20
Budapest, Károly kr. 7. Rombach-u. 4.

Hölgyek figyelmébe!

Értesitem a nagyérdemű hölgyközönséget, hogy modern női ruhaszalonomat

megjuttattam és ott a legmodernebb szabás szerint készülnek kabátok, kosztümök, angol és francia ruhák. Legelegánsabb divatlapok, Szives látogatást kér
Katz József modern női szabó. — Budapest, VII., Király ucca 19. szám.

Cianozás -nál lakás takarítás Hausen takarítási vállalat

Budapest, VII., Dob-utca 34. szám. Telefon: 42-6-75.

Bárány Z. 1.08—1.08, Sonneschein S., Weisz F. 1—1, Blum Z. 0.72, Schön E. Schön V. 0.50—0.50, kisebb adományok 1.04.

Magyarbánhegyes: Schneck Lázár 7.50, Borostyán L. 5, Stern D. 4.90, Braun N. 3.50, Löwy H. 3, Grosz J. 2.40, Katz M. 2.20, Pollák F., Kohn I. Grünwald Á. Török L. 2—2, Sándor D. 1.50, Fáber A., Sábel S. 1—1, kisebb adományok 2.30.

Máriapócs: Reiner Bern., Ingber F. 5—5, Weinberger D., Klein M., Weinberger M. 2—2, Weinberger H. 1.50, Klein J. Grosz M. 1—1, Landau D., Lőrincz L., Lőrincz Á. 0.50—0.50.

Megyasszó: Flohr G., Flohr M., Fendrich Herm., Fendrich Hugó, Fendrich S., Schwartz M., Rosenthal J., Rosenblüth J., Staub S., Fried E., Spierer S., 1—1, kisebb adományok 5.90.

Mezőkovácsháza: Rubinstein Á. D. főrabbi 1, Brüll Samuel 5, Grünfeld Á. 3, Brüll Sándor, Grünfeld S., 2—2, id. Brüll M., ifj. Brüll M., Fraenkl Á., Gubmann M., Grün S., Gold H., Heimann S., Hoffmann M., Kohn M., Löwy S., Moskovics J., Moskovics M., Péner Z. Reichmann B., Rottenstein I., Grünfeld L., Rottenstein S., Weisz S., 1—1, kisebb adományok: 7.54.

Mezőtur: Dr. Schulz F., főrabbi 2, Schulz Károly 5, Goldschmied J. 3.50, Vas S., Izsák J. 3—3, Friedmann A., Dr. Fischer F., Bauer Z. 2—2, Goldberger N., Silberer D. 1.50—1.50, Harmat V., Deutsch

E., Ritter Z., Salamon S., Ilvovszki J. 1—1, kisebb adományok: 2.

Miskolc szef. Hítk: Sprei Izidor, Márkus H., Lefkovics M., Sajovics M. Klein S., Landau J. 5—5, Wald J. Z. Fried V., Szofer Zs. 3—3, Herbst S., Grünwald I. Príncez J., Krausz M. 2—2, Löwy E., Bodner A., Roth B., Brandmann H. Hollaender J., Weisz I., Birnbaum A., Deutsch H., Friedmann H., Lebovics H., Berger M., Schwarcz Zs., Reiner Á., Klafter M., Landau D., 1—1, Frisch J., Weingarten J. 0.50—0.50.

Nagyecsed: Kain M. Grosz J. 2—2, Frenkel F., Rosenberg A., Schnitzler B., Gelbermann D., Rosenthal B., Steiner V., Klein Ch. M., Leichtmann I., Neumann I., Berkovics J., Ábrahám J., Schwarcz M., Weinstein M., Kain M. Ch. Teitelbaum N., Klein N., Berger S. 1—1, Herskovics A. Szobovics A., Schmalhausen A., Fried B., Hartmann D., Mandel D., Goldberger H., ifj. Weisz H., Katz Ch., Klein Ch., Weisz Ch., Freund J., Wittmann J., Fülöp J., Klein J., Salamon J., Weisz J. Schwarcz Z., Weisz Z., Krausz M., Weisz M., Glück M., Katz M., Katz M. J., Weisz M. J., Stern M. 0.50—0.50, kisebb adományok: 1.16. (Folytatjuk.)

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazásába
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelíges levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

LÖWINGER SAMUEL Kaba. Házasságközvetítő. **Biztos eredmény!** Válaszbélyeg 26 ÉVES modern orthodox textiles benősiülne jobb családhoz, lehetőleg nagy városban. Cim a kiadóban.

MEISELS házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Táliszszövőde, könyvkereskedés, Rombach-utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

26 ÉVES, Bpestben önálló üveges és képerkeztető, nagykereskedésű vevőkörrel rendelkező fiatalember, 8000 P hozománnyal nősiülne. Csak komoly választ „szombaton zárva” jelígre.

GYERMEKSZERETŐ, szigoruan vallásos, magyar-németben perfekt nevelőnőt, előkelő budapesti orth. családhoz, 3 gyermek mellé keres, dr. *Deutsch igazgató*, Dob utca 35.

G. A. Makó, poste-restante levele van a makói postán.

SZOMBATHELYEN
legizletesebben és legolcsóbban étkezhetik
Einhorn Simon orth. vendéglőjében
Erzsébet királyné-utca 5. sz.
Élőzékeny és pontos kiszolgálás. Lakodalmakat jutányosan vállal!

סדר הלימודים בישיבה הרמה
שאלתאמריאן בחורה הבעיל:
שיעור ששום סנהדרין מן דף מ' שיעור
עיון סוגיות במס' פסחים, שיעור מסל מס'
פסחים, וידך הלי מרומות, ארצה הלי מסח.
הפתחה יהי ליל ב' דריה השון
מנהלי הישיבה

Elsőrendű gyermekruhát
készíték hozott kelméből **sőát-néz**-mentesen. Kész fiuruhák és télikabátok nagy választékban.
Szombaton zárva. **Hermann Gyula**
gyermekruha-szabószága
Budapest, VII., Király-u. 89.

Sirkövek legolcsóbban bel- és külföldi márványból saját villanyerőre berendezett telepünkön kaphatók.
Mózes Testvérek, X., Kozma-u. 5. Uj izr. temetővel szemben
Telefon: Kőbánya 75-56

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hámlasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajeltávolítószer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrassy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15—7—98. Kérjen prospektust!

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legujabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

Kundmachung
Wirkungsvolle **דרשור** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene ריה ורנך** Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengö **aufwärts**, 50 H. Porto recommandirt im voraus erbeten. — **Pachetti** werden gegen extra Vergütung angefertigt.
Mein **מריק אבות** auf **מנחה ישראל** P 1.20
Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövetség ucca 43.
Érdeklődés alkalmával **válaszbélyeg** mellékelendő. A **dröse-ért** járó tiszteletdíj **előre** küldendő be.
Drösek csak megrendelésre készülnek.

Pollák Sarolta

אללנעמיינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: **Groszberg Lipót** לוי'ל
Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTESZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Külföldre 25 P.)
Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

A Központi Iroda tisztelgése a kultuszminiszternél

A múlt pénteken tisztelgett *Hóman* Bálint új kultuszminiszter előtt a Központi Iroda vezetősége. A miniszter rendkívül szívélyesen fogadta a küldöttséget, melynek tagjai: *Frankl* Adolf elnök, *Hartstein* Lajos alelnök, dr. *Reiner* Imre jogtanácsos voltak.

Frankl felsőházi tag, elnök, melegen üdvözölte a minisztert és kérte támogatását a felekezet javára. A miniszter igen szívélyesen köszönte meg az ovációt, majd az *orthodoxia legmesszebbmenő támogatásáról biztosította az Iroda vezetőségét.*

A további eszmecsere folytán annak a nézetének adott kifejezést a miniszter, hogy az állami jogrend szempontjából sem közömbös a vallásosság, mivel tapasztalatból tudja, hogy a valóságos emberek az állami társadalmi rend legmegbízhatóbb elemei.

A szombat elismertetése

Rigából, a háboru után megalakult független lettországi köztársaság fővárosából az a hír érkezik, hogy a szombat szentségéért ott nagy eréllyel sikra szálltak, — nem annyira zsidók, mint inkább az adventista keresztények. Ez a keresztény szekta tudvalevőleg szigoruan ragaszkodik a negyedik parancsot szószerinti értelmezéséhez s nem fogadja el azt az interpretációt, hogy ne a hetedik nap, hanem az első nap legyen a nyugalom napja. Az adventisták elérték hallatlan következtetésükkel, hogy a hadügyminiszter rendeletet adott ki, amelynek értelmében oly katonák, akik oly valláshoz tartoznak, amely a szombati nyugalmat kötelességükké teszi, *felmentésüket kérhetik a szombati katonai szolgálat alól* és ennek pótlásaképen tovább szolgálnak három hónappal. Gyermekük nem mennek szombaton iskolába, illetőleg nem irnak. Szolidarisak egymással és elsősorban olyan üzletekben vásárolnak, amelyek szombaton zárva tartanak.

egy *askaloni* pogány ember teljesítette. De amilyen nagy *tiszteletet* ébrenszet az adventista törekvés bennünk, ép oly *szomorúságot* kelt bennünk. Megértjük azt, hogy milyen igaza van a hagyománynak, amikor *Jóna (Jajná)* próféta vonatkozását magyarázza, amiért nem akart a bűnös *Ninvébe* menni, hirdetni a megtérést a pogányoknak. Miért tette ezt — kérde a bölcsek? És azzal felelnek, hogy előre tudta, hogy a pogányok megfoghatnak téni s akkor kidomborodik a nagy ellentét közöttük s Izráel fiai között, akiket a próféták egész sora nem tudott a helyes utra téríteni. Szomorú tehát az, hogy az adventistáknál tapasztalt áldozatkészség, odaadás a szombat ügye iránt, oly kevés mértékben tapasztalható a szombat népénél, a zsidóságnál.

merne is csak álmodni ilyesmiről? Hát nem lehangoló-e ez, s nem mutatja a zsidóság nehéz helyzetét a külföldi európai országokban, hogy a zombatnak az elismertetése csak az adventisták protekciója révén válik lehetségessé? Kívánjuk talán az adventista befolyás terjedését más egyéb országokban? Ez olyan jámbor óhaj, amely kompetenciánkon s érdeklődésünk körén kívülre esik. Inkább azt óhajtjuk, hogy bekövetkezzék az idő, amikor a szombattartó zsidóságnak a szombat némi állami s hatósági elismertetésére vonatkozó óhaja teljesebbé megy, ha nem is a zsidóság kedvéért, legalább az adventisták kedvéért, akik igazán nem zsidók. Hitestvéreink pedig a talmud szellemében cselekszenek, amikor — a példán okulva — a szombatért való áldozatkészséget erősítik magukban.

Lettországnak az adventisták az összlakosságnak még *egy százalékát sem teszik* és mégis oly alapvető engedményt tudtak elérni a hatóságnál, mint a szombati szolgálat alól való felmentést. Az oroszországi területből a világháboru után Lettország mintájára kihalított területen, Lengyelországban élő 16 százaléknyi, vagy a magyarországi 6 százaléknyi zsidóság

Egyébként a hazai orthodox illetékes köreinek figyelmébe ajánljuk a fentemlített példát. Talán mégis lehetséges, hogy Magyarország jelenlegi miniszterelnöke — aki a vele másfeleketük vallásosságával szemben való megértésnek is, ismételtan tanujelét adta — nem fog bizonyos könnyítések elől elzárkózni.